

İslam Hukukuna Göre Evlilik Düğünü ve Onunla Bağlantılı Bazı Meseleler¹

Marriage Wedding and Some Related Issues According to Islamic Law

Fatih ÇİNAR

ORCID: 0000-0002-5901-3135

Doç. Dr., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi/Türkiye
fatih11982@hotmail.com

Makale Bilgisi/Article Info:

Geliş/Received: 12.03.2023 Düzeltme/Revised: 12.04.2023 Kabul/Accepted: 16.04.2023

Araştırma Makalesi / Research Article

Atıf / Cite as: Çınar, F. (2023). İslam Hukukuna Göre Evlilik Düğünü ve Onunla Bağlantılı Bazı Meseleler. Antakiyat, 6(1), 56-74

Öz

Bu çalışmada düğün merasimiyle ilintili bazı önemli hususlar ele alınmıştır. Bu çerçevede nikâh akdinde irad edilen hutbe, evliliğin tebrik edilmesi, düğün yemeği ve eğlence konuları irdelenmiştir. Eğlence noktasında şarkı ve müzik konuları üzerinde durulmuştur. Nikâh akdinin rükün ve şartları gibi konular kapsam dışında bırakılmıştır. Düğün eğlencesinin nasıl olması gerektiği hususu çeşitli çevrelerde tartışılmaktadır. Toplumumuzda mubah ve mahzurlu olması açısından çeşitli düğün törenlerine rastlanmaktadır. Kimi çevreler evlilik düğününü matem havasında icra etmektedir. İslam hukukunun helal-haram sınırlarının gözetilmediği bazı düğünlerde ise sakıncalı ortamlar oluşmaktadır. Bu itibarla İslam hukukunun kurallarına uygun bir düğün töreninin tespiti önem arz etmektedir. Bu probleme ışık tutması adına bu çalışma hazırlanmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak pek çok eser tematik olarak gözden geçirilmiştir. Tespit edilen bilgiler değerlendirilerek bir uyum içinde yazıya aktarılmıştır. Düğün kapsamındaki meseleler evlilik akdinin toplumsal geniş bir düzeyde meşru sayılmasında önemli rol oynamıştır. Böylece evlilik akdinin şartlarından biri olan şahitlik müessesesi misyonunu daha etkin bir şekilde yerine getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Evlilik, Düğün, Tebrik, Eğlence, İlan.

¹ Bu araştırma sürecinde TR-Dizin 2021 kuralları kapsamında “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinde” yer alan tüm kurallara uyulmuş ve yönergenin ikinci bölümünde yer alan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemlerden” hiçbirini gerçekleştirilmemiştir.

Bu makale, 15/04/2019-24/04/2019 tarihlerinde International Asian Congress on Contemporary Sciences adlı sempozyumda sözlü olarak sunduğum ve 28/04/2019 tarihinde Kongre Kitabında basılan “Evlilik Akdinin Müstehapları” başlıklı bildirimim geliştirilmiş ve genişletilmiş halidir.

GİRİŞ

Şekil ve içeriği değişmekle birlikte genellikle evlilik akdinde düğün merasimi yapıldığı bilinmektedir. Çiftler için düğün tertip edilmesi insanlık tarihi kadar kadim bir geçmişe sahiptir. İnanç, iklim, millet, zaman, mekân vb. etkenler düğün merasiminin farklılık göstermesinde etkili olmaktadır. Günümüzde düğün tertibinin birçok türünün ortaya çıktığı aşikârdır. Ancak bütün düğünlerde tebrik, ikram ve eğlence gibi ortak eylemlere rastlanmaktadır.²

Evlilik düğününde eğlence, önemli bir husustur. Eğlence denildiğinde şarkı ve müzik akla gelmektedir. Tabi ki eğlence bunlarla sınırlı değildir. Tarihin her döneminde eğlence var olmuştur. İslam âlimleri bütün meselelerde olduğu gibi bu hususta da bazı düzenlemeler yapmıştır. Çünkü meşru eğlenceler yanında sakıncalı eğlencelerin varlığı da bilinen bir gerçektir. Masiyet bulunan eğlencelerin bizzat kendisinin sakıncalı olmasının yanında daha başka sakıncalara yol açacağı izahtan varestedir. Öyle ki kimi eğlencelerde alkol vb. zararlı maddelerin etkisiyle tartışmalar, hatta kavgalar çıkabilmekte böylelikle sevinç ve eğlencenin yerini hüznün ve pişmanlık almaktadır. Bu tür düğünler ifradı temsil ederken tefrid mesabesinde olan kimi düğünler de bulunmaktadır.

Bu itibarla mutluluğun tezahürü olan velime/düğün ziyafeti gibi kimi uygulamaların fikhî açıdan neye karşılık geldiği önem arz etmektedir. Nikâhın meşruiyet kazanması İslam fakihlerinin üzerinde önemle durduğu bir husustur. Nikâhın sıhhati noktasında herhangi bir şek ve şüphe kalmaması adına İslam âlimleri akdin rükûn ve şartlarını detaylı bir şekilde açıklamıştır.³ Dolayısıyla bu kurallara uyulması büyük ehemmiyet taşımaktadır. Ancak çalışmamız düğün merasimiyle alakalı konularla sınırlandığından burada evlilik akdinin rükûn ve şartlarına temas edilmeyecektir.

Çalışmamızda nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda gerek yeni gerekse de eski pek çok çalışma tematik olarak incelenmiştir. Ancak konumuzla ilgili yeni çalışmaların sınırlı olduğunu belirtmekte yarar var. Bu çalışmalardan elde edilen bilgi ve bulgular analiz edilerek bir uyum içinde kaydedilmiştir.

Çalışmamıza benzerlik arz eden “Sünnette Düğün” adlı yazı Nebi Bozkurt tarafından kaleme alınmıştır. Fikhî herhangi bir değerlendirme yapılmayan bu makalede sünnete göre düğünün serüveni betimleyici bir şekilde ele alınmıştır. Biz hutbe, tebrik, düğün yemeği ve düğün eğlencesi konularını İslam hukuku çerçevesinde ele alarak bunların fikhî yönünü ortaya çıkarmayı hedeflemekteyiz.

² Rahmi Yaran, “Düğün”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 10/15; Nebi Bozkurt, “Sünnet’te Düğün”, *Mehir* 3 (1999), 29.

³ Yusuf Bulutlu, “İslam Hukuku Açısından Örfî Nikahın Değerlendirilmesi”, *Tasavvur: Tekirdağ İlahiyat Dergisi* 8/2 (2022), 843-878.

Hem böylelikle zikri geçen meselelerin nikâh akdine ne gibi katkı sunduğu da ortaya çıkacaktır. Bu itibarla çalışmamız bu makaleden ayrılmaktadır. Ayrıca *Fıkıh ve Sanat*, “Klasik İslâm Kaynaklarında Müzik Tartışmaları”, “Müzik ile İlgili Hadislerin Sıhhat ve Delâlet Açısından Değerlendirilmesi” gibi konumuzla dolaylı bir bağlantısı olup aynı zamanda istifade ettiğimiz çalışmalar da bulunduğunu ifade etmek gerekir.

1. Hutbe ve Tebrik

1.1. Mahiyeti

Lügatte “bir topluluğa karşı yapılan konuşma” manasındaki hutbe, dinî kaynaklarda Cuma⁴ ve bayram namazlarının edası sırasında irad edilen, çoğunlukla vaaz ve nasihati içerikli konuşma anlamına gelir.⁵ İbadet yönü olan nikâh akdinde de hutbe irad edildiği bilinmektedir. Damat veya bir başka erkek tarafından irad edilebilen hutbe kapsamında hamd, senâ, dua vb. sözler bulunmaktadır. Esasında bunlar nikâhtaki zikirler şeklinde isimlendirilir.⁶ Rivayete göre bu zikirleri içeren hutbe şu şekildedir:

“Kuşkusuz hamd, Allah’adır. O’ndan yardım ve bağışlanma isteriz. Nefislerimizin ve amellerimizin kötülüklerinden Allah’a sığınırız. Allah’ın hidayete/doğru yola erdirdiğini saptıracak, saptırdığını da doğru yola erdirecek yoktur. Allah’tan başka ilah olmadığına şehadet ederim. Muhammed’in (s.a.v.) O’nun kulu ve elçisi olduğuna şehadet ederim...”⁷

Bu rivayetin devamında okunması tavsiye edilen üç ayet zikredilmiştir. Bunlar şu şekildedir: *“Ey iman edenler Allah’tan, O’na yaraşır bir şekilde korkun ve ancak Müslümanlar olarak can verin.”⁸ “Birbirinize dilekte bulunduğunuz Allah’tan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir.”⁹ “Ey iman edenler Allah’tan korkun ve doğru söz söyleyin.”¹⁰*

⁴ Bk. İbrahim Sizgen, “Şâfiî Mezhebine Göre Cuma’nın Vücûb, Sıhhat ve Edâ Şartları”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15/30 (2017), 465-502.

⁵ Mustafa Baktır, “Hutbe”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1998), 18/425.

⁶ Ebû Abdullah Muhammed İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdu’l-me’âd fî hedyi hayri’l-’ibâd*, thk. Ş. el-Arnaût-A. el-Arnâvut (Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1994), 2/415; Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr İbn Kayyim el-Cevziyye, *el-Vâbilü’s-sayyib mine’l-’kelimi’t-tayyib*, (Kahire: Dâru’l-Hadîs, 1999), 130.

⁷ Yakûb b. İbrâhim Ebû Yûsuf, *Kitâbü’l-’Âsâr* (Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1355), 139; Ebû İsa Tirmizî, *Sünenü’l-Tirmizî* (Şirketü Mektebeti ve Matba’ati Mustafâ el-Bâbî, 1962), “Nikâh”, 17; Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şu’ayb Nesâî, *Sünenü’n-Nesâî* (Beyrut: Dâru’l-Ma’rife, ts.), “Nikâh”, 39.

⁸ Â-i İmran 3/102.

⁹ Nisâ 4/1.

¹⁰ Ahzâb 33/70.

Nikâh akdi veya başka bir ihtiyaçtan ötürü okunacak hutbe hacet hutbesi denilerek Cuma ve bayram namazı hutbesinden ayrılmıştır.¹¹ Evlilik akdindeki hacet hutbesi hayır kapılarının açılması ve akdin tamama ermesi adına okunmuştur.¹² İbn Mesûd'dan (ö. 32/652-53) aktarılan bu hadis hacet hutbesinin meşru olduğunu ortaya koymuştur.¹³ Keza çiftleri tebrik etmek de meşru görülmüştür. Nikâh akdinden sonra gelin ve damadı kutlama ve dua sadedinde, “Allah sizlere bereket versin ve sizleri hayırlarda birleştirsin.”¹⁴ şeklinde dua edilmesi tavsiye edilmiştir.

1.2. Hükmü

Temelde Allah Teâlâ'ya hamdı ifade eden hacet hutbesini nikâh akdinde irad etmek, tabiatıyla belirli zikirleri okumak müstehap olarak kabul edilmiştir.¹⁵ Müstehap olması hasebiyle hutbe irad edilmeden yapılan nikâh akdi sıhhat kazanır. Nitekim hacet hutbesini aktaran Tirmizî (ö. 279/892), Süfyân es-Sevrî (ö. 161/778) gibi ilim ehline göre hacet hutbesi irad edilmeden nikâh akdi yapmanın caiz olduğunu belirtmiştir.¹⁶ Rasûlü Ekrem'in (s.a.v.), Hz. Hamza'nın (ö. 3/625) kızı Ümâme (ö. 65/685) ile bir adamın nikâh akdini hacet hutbesi irad etmeden yaptığına dair rivayeti¹⁷ ile başka rivayetler¹⁸ bu minvalde zikredilebilir.

“Allah sizlere bereket versin ve sizleri hayırlarda birleştirsin.” şeklindeki tebrik de müstehap olarak telakki edilmiştir.¹⁹ Gelin ve damadın sevincine ortak olmak ve

¹¹Süleyman b. el-Eş'as Ebû Dâvud, *es-Sünen*, thk. Ş. el-Arnaût vd. (Dimaşk: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009), “Nikâh”, 32.

¹²Ahmed b. Hüseyin İbn Reslân, *Şerhu Süneni Ebî Dâvûd*, thk. Y. Kemal vd. (Feyyum: Dâru'l-Felâh, 2016), 9/423.

¹³Muhammed b. Ali Şevkânî, *Neylü'l-evtâr şerhu Münteka'l-ahbâr min ahâdîsi seyyidi'l-ehyâr*, thk. İ. es-Sabâbitü (Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1993), 6/157.

¹⁴Ahmed b. Muhammed Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, thk. Şu'ayb el-Arnaût vd. (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1995-2001), 14/518; Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân Dârimî, *es-Sünen* (Riyad: Dâru'l-Muğni, 2000), “Nikâh”, 6; Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd İbn Mâce, *es-Sünen*, thk. Ş. el-Arnaût vd. (Beyrut: Dâru'l-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009), “Nikâh”, 23; Ebû Dâvud, “Nikâh”, 36; Tirmizî, “Nikâh”, 7.

¹⁵Ebû İshak Cemaleddin İbrâhim Şîrâzî, *el-Mühezzeb fi fihhi'l-İmâmi 'ş-Şâfiî* (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1995), 2/437; Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref Nevevî, *el-Mecmû' şerhu'l-Mühezzeb* (Mısır: İdâretü't-Tıbbâ'ati'l-Müniriyye, ts.), 16/203; Ebu'l-Hüseyin İmrânî, *el-Beyân fi mezhebi'l-İmâmi 'ş-Şâfiî* (Cidde: Dâru'l-Minhâc, 2000), 9/231; Ebû Yahyâ Zekeriyâ b. Muhammed Zekeriyâ el-Ensârî, *Esne'l-metâlib şerhu Ravzi't-tâlib* (Kahire: Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, 1313), 3/117; Ebu'n-Necâ Musa b. Ahmed Haccâvî, *el-İknâ' fi fihhi'l-İmâm Ahmed b. Hanbel* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.), 3/162.

¹⁶ Tirmizî, “Nikâh”, 17.

¹⁷ Ebû Dâvud, “Nikâh”, 32; Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyin Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, thk. A. Atâ (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003), 7/238.

¹⁸ Hz. Peygamber, bir adamla bir kadını hutbe okumadan evlendirmiştir. Bk. Ebû Dâvud, “Nikâh”, 31; Ebû Hâtim İbn Hibbân, *Sahîhu İbn Hibbân bi-tertibî İbn Balabân*, thk. Ş. el-Arnaût (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1993), 9/381; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, 7/379.

¹⁹ Nevevî, *el-Mecmû'*, 16/203; Ebû'l-Ferec Şemsüddîn Abdurrahmân b. Muhammed İbn Kudâme, *es-Şerhu'l-kebîr 'alâ metni'l-Mukni'* (Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1983), 7/369; Ebû Abdullah Muhammed b. Abdullah Haraşî, *Şerhu'l-Haraşî 'alâ Muhtasari Halîl* (Bulak: Matba'atü'l-Kübra'l-Emîriyye, 1317), 3/167.

onlara dua sadedindeki bu sözleri söylemenin muhabbeti ve ülfeti artıracacağı, ayrıca çiftlere destek olacağı aşikardır.

2. Düşün Yemeği

2.1. Mahiyeti

Düşünlerde misafirlere yiyecek bir şeyler ikram etmek âdet haline gelmiştir. Genellikle damat tarafından misafirlere ikram edilen düşün ziyafeti Arapçada “velime” olarak nitelendirilmektedir.²⁰ Diğer yemek ziyafetlerinin de velime olarak isimlendirildiği bilinmektedir.²¹ Ancak velime herhangi bir kayıt olmadan mutlak olarak kullanıldığında onunla sadece düşün yemeği kastedilir.²²

Düşün yemeği salih bir eş nasip etmesinden ötürü Allah Teâlâ’ya şükür ve hamdın göstergesi olması yanında sünnetin ihyasıdır.²³ Nitekim Rasûlullah, “*Bir koyunla da olsa düşün ziyafeti ver!*”²⁴ buyurarak buna işaret etmiştir. Hz. Peygamber’in (s.a.v.) kendi evliliklerinde bazen et yemeğiyle düşün ziyafeti verdiği bilinmektedir. Örneğin Zeyneb b. Cahş’la (ö. 20/641) olan evliliğinde misafirlere koyun eti ikram etmiştir.²⁵ Diğer yandan bütün evliliklerinde et yemeği ikram etme fırsatı bulamamıştır. Safiyye (ö. 50/670) ile olan evliliğinde davetlilere hurma ve

²⁰ Ebu’l-Hüseyn Ahmed İbn Fâris, *Mu’cemu mekâyisi’l-lüga*, thk. Muhammed Hârun Abdusselam (Beyrut: Dâru’l-Fikr, 1979), 6/140; Ebü’t-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya’kub Firûzâbâdî, *el-Kâmûsu’l-muhît*, thk. Muhammed Nu’aym el-‘Arkasûsî (Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 2005), 557; Ebü’l-Feyz Muhammed el-Murtazâ Zebîdî, *Tâcü’l-‘arûs min cevâhiri’l-Kâmûs*, thk. Komisyon (Kuveyt: et-Türâsü’l-Arabî, 1965), 16/247; Mehmet Erdoğan, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005), 604.

²¹ Mâverdî altı tür velime olduğunu kaydeder. Bk. Ebü’l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb Mâverdî, *el-Hâvi’l-kebîr*, thk. Ali Muhammed Mu’avvid-Âdil Ahmed Abdulmevcûd (Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1994), 9/555.

²² Ebü Bekir Ahmed b. Ali Cessâs, *Muhtasarü İhtilâfi’l-‘ulemâ*, thk. Abdullah Nezâr Ahmed (Beyrut: Dâru’l-Beşâiri’l-İslâmiyye, 1995), 2/293; Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed İbn Kudâme, *el-Muğnî*, thk. Abdullâh b. Abdulmuhsin Türkî-Adulfettâh Muhammed el-Hulû (Riyad: ‘Âlemu’l-Kütüb, ts.), 10/191; Ebü’l-Hasan Alaeddin Ali b. Muhammed İbnü’l-Lahhâm, *el-İhtiyârâtü’l-fikhiyye min fetâvâ Şeyhi’l-İslâm İbn Teymiyye*, thk. Muhammed Hâmid el-Fakî (Kahire: Matba’atu’s-Sünneti’l-Muhammediyye, 1950), 240; Şevkânî, *Neylû’l-evtâr*, 6/208.

²³ Bkz. Mâverdî, *el-Hâvi*, 9/556; Alâüddîn Ebü Bekr b. Mes’ûd Kâsânî, *Bedâi’u’s-sanâi’ fî tertîbi’s-şerâi’* (Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1986), 5/72; Ebü’l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm İbn Teymiyye, *Mecmû’u’l-fetâvâ* (Medine: Mecma’u’l-Meliki Fehd, 2004), 32/206.

²⁴ Muhammed b. İsmâil Buhârî, *Sahîhu’l-Buhârî*, thk. Mustafa Dîb el-Buğâ (Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1993), “Nikâh”, 7 55-56, 67; Ebü’l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc Müslim, *Sahîhu Müslim* (Kahire: Dâru İhyâi’l-Kütübi’l-Arabıyye, 1991), “Nikâh”, 80; İbn Mâce, “Nikâh”, 24; Ebü Dâvud, “Nikâh”, 29.

²⁵ Buhârî, “Nikâh”, 68; Müslim, “Nikâh”, 90-91; İbn Mâce, “Nikâh”, 24.

sevîk²⁶ ikram ederken²⁷ bazı eşleriyle olan düğün merasiminde ise iki müd²⁸ arpadan yapılmış yemek ikram etmiştir.²⁹

Rasûlullah'ın Zeyneb b. Cahş'la olan evliliğinde koyun eti ikram etmesine karşılık diğer eşleriyle olan düğünlerinde kıymetçe değeri etten düşük yiyeceklerle ziyafet vermesi hususunda çeşitli yorumlar yapılmıştır. Bunlardan en dikkat çeken Zeyneb'le olan evliliğinin vahiyle, bizzat Allah Teâlâ tarafından bildirilmesi değerlendirmesidir. Buna göre Rasûl-i Ekrem koyun eti ikram ederek şükrünü izhar etmek için böyle bir tasarrufta bulunmuştur.³⁰

“Bir koyunla da olsa düğün ziyafeti ver!” rivayetinde et ikram etmenin gerekliliği vurgulansa da bu, bütün insanlar için gerekli görülmemiştir. Zira et yemeği ikramı varlıklı insanlar için şart koşulmuştur. Nitekim ilgili hadiste koyun kesmesi tavsiye edilen sahabî Abdurrahman b. Avf varlıklı bir kimsedir. Buna göre insanların maddi imkânlarına göre bir velime ziyafeti verilebileceğini söylemek gerekir.³¹

2.2. Hükümü

Bu başlık altında bizzat velime ve ona icabetin hükmü gibi konular ele alınacaktır. Velimeye icabet, mahzurlu olmayan ve olan şeklinde iki ayrı başlık altında değerlendirilecektir. Son olarak aynı anda davet gelen iki çağrıdan hangisine katılmak gerektiği konusuna temas edilecektir.

2.2.1. Düğün Ziyafeti Vermenin Hükümü

Fakihler, “Bir koyunla da olsa düğün ziyafeti ver!” rivayeti vb. hadisler çerçevesinde velimenin hükmünde muhtelif görüşler serdetmiştir. Hanefî fakih Mevsilî (ö. 683/1284) büyük sevap olarak nitelediği velimenin sünnet olduğunu belirtmiştir.³² Kâsânî³³ (ö. 587/1191) ve Zeylâ³⁴ (ö. 743/1343) onu sünnetin ikamesi olarak nitelemiştir. İbn Rüşd (ö. 520/1126) ise mendûb lafzını tercih etmiş, İmam

²⁶ Undan yapılan bir tür yemektir.

²⁷ İbn Mâce, “Nikâh”, 24; Ebû Dâvud, “Et’ime”, 2; Tirmizî, “Nikâh”, 10.

²⁸ İki avcun aldığı tahıl miktarı anlamına gelir.

²⁹ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 41/323; Buhârî, “Nikâh”, 70; Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şu’ayb Nesâî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, thk. Hasan A. Şelebî (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001), 6/207.

³⁰ Muhammed b. Yusuf b. Ali Kirmânî, *el-Buhârî bi-şerhi'l-Kirmânî* (Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1981), 19/123; Ebü't-Tayyib Muhammed Şemsü'l-Hak Azîmâbâdî, *'Avnu'l-ma'bûd şerhu Süneni Ebî Dâvud*, thk. Abdurrahman M. Osman (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1990), 6/99.

³¹ Ebü'l-Hasan Ali b. Halef İbn Battâl, *Şerhu Sahîhi'l-Buhârî* (Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2003), 7/285; Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref Nevevî, *Sahîhu Müslim bi-şerhi'n-Nevevî* (Mısır: el-Matba'atu'l-Misriyye, 1929), 9/218.

³² Ebü'l-Fazl Mecdüddîn Abdullah b. Mahmûd Mevsilî, *el-İhtiyâr li-ta'lîli'l-Muhtâr* (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.), 4/176.

³³ Kâsânî, *Bedâi'*, 5/72.

³⁴ Ebü Muhammed Fahrüddîn Osmân b. Ali Zeylâ, *Tebyînu'l-hakâik şerhu Kenzi'd-dakâik* (Bulak: Matba'atü'l-Kübra'l-Emriyye, 13131315), 6/8.

Mâlik (ö. 179/795) ve ashabının da bu görüşte olduğunu kaydetmiştir. Damadın düğün ziyafeti vermesinin sünnetin bir gereği olduğunu söylemiştir.³⁵ Bir diğer Malikî fakih İbn Abdülber (ö. 463/1071) ise velimenin vâcip olduğu konusunda selef arasında bir ihtilaf bulunmadığını nakletmiştir.³⁶

Şafîîlerden vacip ve müstehap olmak üzere iki muhtelif görüş gelmiştir.³⁷ Mâverdî (ö. 450/1058) müstehap görüşünün vacip görüşüne nazaran tercihe lâyık olduğunu zikretmiştir. Zira ona göre düğündeki velime ile diğer ziyafetler aynı hükme tabidir.³⁸ Mâverdî vacip altında farz-ı kifâye görüşünü benimseyen bazı Şafîî âlimlerin tercihini üç gerekçeye dayanarak reddetmiştir. Râfiî³⁹ (ö. 623/1226) ve Nevevî⁴⁰ (ö. 676/1277) müstehap lafzı kullanarak Mâverdî'nin görüşüne paralel bir tercihte bulunmuştur.

Hanbelî fakihler velimenin müstehap lafzıyla birlikte sünnet olduğunu belirtmiştir.⁴¹ Buhûtî (ö. 1051/1641) Hz. Peygamber'in (s.a.v.) bizzat velime ziyafeti vermesi ve ayrıca emretmesinden ötürü onun müekked bir sünnet olduğunu zikretmiştir.⁴² İbn Hazm'ın (ö. 456/1064) kaydına göre Zâhirî fakihler velimenin farz olduğunu ileri sürmüştür. Ancak onlara göre ikramın herhangi bir ölçüsü yoktur. Bu sebeple erkek az-çok düğün yemeği vererek bu farzı eda etmelidir.⁴³

Zikredilen görüşlerden anlaşıldığı kadarıyla velimenin hükmünün sünnet ve vâcip olduğu hususunda iki temel görüş bulunmaktadır. Mendup ve müstehap lafızları sünnet görüşü, farz-ı ayın ve farz-ı kifâye lafızları vacip görüşü etrafında şekillenmektedir. Fakihlerin görüşlerinden hareketle müstehap fikrinin ağır bastığı görülmektedir.⁴⁴ Hatta İbn Teymiyye (ö. 728/1328) bunu emredilmiş bir sünnet olarak niteleyerek düğün ziyafeti verilmesi hususunda ulemânın ittifakı olduğunu

³⁵Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed İbn Rüşd, *el-Beyân ve't-tahsîl*, thk. Muhammed Hacî vd. (Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1988), 4/329.

³⁶Ebü Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh İbn Abdülber, *el-İstizkâr* (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2002), 5/532.

³⁷Şîrâzî, *el-Mühezzeb*, 2/476-477. İmrânî, *el-Beyân*, 9/481.

³⁸Mâverdî, *el-Hâvî*, 9/556. Ayrıca bk. Ebu'l-Kâsım Râfiî, *el-'Azîz şerhu'l-Vecîz*, thk. Ali Muhammed Mu'avvaz-Âdil Ahmed Abdülmevcûd (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997), 8/345.

³⁹Râfiî, *el-'Azîz*, 8/345.

⁴⁰Ebü Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref Nevevî, *Ravzatü't-tâlibîn ve 'umdetü'l-müttakîn*, thk. Züheyr eş-Şâviş (Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1991), 7/333; Nevevî, *el-Mecmû'*, 16/392.

⁴¹Ebü'l-Hattâb Mahfûz b. Ahmed Kelvezânî, *el-Hidâye 'alâ mezhebi'l-İmâm Ebî Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî*, thk. Abdüllatif Hamîm-Mâhir Yâsîn el-Fahl (Kuveyt: Müessesetü Garâs, 2004), 409; İbn Kudâme, *el-Muğnî*, 10/192; İbn Kudâme, *eş-Şerhu'l-kebir*, 8/104; Ebü Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr İbn Kayyim el-Cevziyye, *İğâsetü'l-lehfân min mesâyidi's-şeytân* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1975), 1/365.

⁴²Mansûr b. Yunus Buhûtî, *Keşşâfu'l-kınâ' 'an metni'l-İknâ'* (Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1983), 5/166.

⁴³Ebü Muhammed Alî b. Ahmed İbn Hazm, *el-Muhallâ bi'l-âsâr*, thk. A. Süleyman el-Bendârî (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003), 9/20-23.

⁴⁴Bkz. Vehbe Zuhaylî, *el-Fıkhü'l-İslâmî ve edilletuh* (Dimaşk: Dâru'l-Fikr, 1985), 7/125.

nakletmiştir. Velimenin nikâhın ilanında ve akdi zinadan ayırmada önemli bir rol oynadığını ifade etmiştir.⁴⁵

Nikâh akdinin ilanı noktasında önemli bir rol oynayan⁴⁶ velimenin sünnet olduğu şeklindeki görüş tercihe şayandır. Yemek veya en azından kek gibi bir yiyecek de bu sünnet ikame edilebilir. Tabi damadın ekonomik durumunun göz önünde bulundurulması gerekir.

2.2.2. Mahzurlu Olmayan Ziyafete İcabetin Hükümü

Düğün ziyafeti davetine icabet etmenin önemi ve gerekliliği konusunda birçok rivayet gelmiştir. Misâlen Hz. Peygamber “Sizden biriniz düğün ziyafetine davet edilirse icabet etsin.”⁴⁷ buyurmuştur. Başka bir rivayette, “Sizden birinizi kardeşi davet ettiği zaman gidiniz. Bu ister düğün ister başka bir davet olsun.”⁴⁸ denilerek bütün davetlere iştirak etmenin ehemmiyetine vurgu yapılmıştır. Rasûlullah davet edilen kişinin oruçlu olması halinde dahi davete icabet edip velime sahibine dua etmesini emretmiştir.⁴⁹ Nitekim sahabîlerin oruçlu oldukları halde velime davetine geldiklerine dair rivayetler bulunmaktadır.⁵⁰

Velimeye davet yapılırken zengin-fakir ayırmadan toplumun bütün katmanlarından insanların davet edilmesi birlik-beraberlik ve kardeşlik açısından önem arz eder. Hz. Peygamber (s.a.v.) bu konuda şöyle buyurmuştur: “Yemek davetlerinin en kötüsü zenginlerin çağrıldığı fakirlerin davet edilmediği yemektir. Her kim davete katılmazsa Allah’a ve Rasûlü’ne karşı gelmiştir.”⁵¹ Hadisin ikinci kısmı yukarıda geçen rivayetleri teyit etmektedir. Buna göre davete katılmayan Allah ve Rasûlü’ne asi olarak nitelenebilir.

Söz konusu hadisleri zikreden âlimler düğün yemeği davetine icabet etmenin gerekliliğini beyan etmiştir. Tahâvî (ö. 321/933), velime davetine icabet etmenin vacip olduğunu ifade etmiştir.⁵² Tahâvî’nin görüşünü teyit ettiği görülen Cessâs (ö. 370/981) eğlence olan velimeye icabetin sünnet olduğunu belirtmiştir.⁵³ Kâsânî ise

⁴⁵İbn Teymiyye, *Mecmû‘u’l-fetâvâ*, 32/206.

⁴⁶Mâverdî, *el-Hâvî*, 9/556.

⁴⁷Ebû Abdullah Mâlik b. Enes, *el-Muvatta’*, thk. Muhammed Fuâd Abdalbâkî (Beyrut: Dâru İhyâi’t-Türâsi’l-Arabî, 1985), 2/546; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 8/355; Dârimî, “Nikâh”, 23; Buhârî, “Nikâh”, 71; Müslim, “Sıyâm”, 159.

⁴⁸Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 10/411; Müslim, “Nikâh”, 100; Ebû Dâvud, *es-Sünen*, “Et‘ime”, 1.

⁴⁹Müslim, “Nikâh”, 106; Tirmizî, “Savm”, 64.

⁵⁰Müslim, “Nikâh” 103.

⁵¹Buhârî, “Nikâh”, 72; Müslim, “Nikâh”, 107, 110; İbn Mâce, *es-Sünen*, “Nikâh”, 25.

⁵²Cessâs, *Muhtasarü İhtilâfi’l-‘ulemâ*, 2/292.

⁵³Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî Cessâs, *Şerhu Muhtasari’t-Tahâvî*, thk. İsmetullâh İnâyetullâh Muhammed vd. (Beyrut-Medine: Dâru Beşâiri’l-İslâmiyye-Dâru’s-Sirâc, 2010), 4/437.

sünnet görüşünü öne çıkarmakla birlikte onu farzın ikamesi olarak nitelemektedir.⁵⁴ Aynî (ö. 855/1451) icabetin vacip kuvvetinde bir sünnet olduğunu kaydetmiştir.⁵⁵ Hanefî fakihlerin görüşü dikkate alındığında mezhepte sünnet-i müekkele karşılık gelen fikrinin ağırlık kazandığı söylenebilir.

Mâlikî fakih İbn Abdülber velimeye icabetin vâcip olduğu noktasında sahabe ve tâbiin selefi arasında ihtilaf bulunmadığını ifade etmiştir.⁵⁶ İbn Kudâme (ö. 620/1223) İbn Abdülber'in ibaresini aktarıp vâcip hükmünün eğlencenin olmadığı velimede geçerli olduğunu zikretmiştir.⁵⁷ Kelvezânî'ye (ö. 510/1116) göre davet edilenin Müslüman olması halinde icabet vâcip olur.⁵⁸ Mâverdî Şâfiî mezhebinde zâhir olan görüşe göre icabetin vacip olduğunu, ancak bazı Şâfilerin onu müstehap olarak telakki ettiğini söyler. Vacip görüşü alındığı takdirde farz-ı ayn ve kifaye şeklinde iki görüş olduğunu ifade eder.⁵⁹ Vacip görüşünü kaydeden İbn Dakîkul'îd (ö. 702/1302) diğer yemeklere katılma konusunda ise tartışma bulunduğunu belirtmiştir.⁶⁰ İbn Teymiyye icabetin âlimlerin ittifakıyla vacip olduğunu söyler.⁶¹ İbn Hacer el-Askalânî (ö. 852/1449) Şâfiî ve Hanbelî âlimlerin cumhuruna göre farz-ı ayn bir kısım Şâfiî ve Hanbelî âlime göre icabetin müstehap veya farz-ı kifaye olduğunu belirtir.⁶²

İbn Hazm yemek yedirmedeki farz şeklindeki görüşlerinin davete icabet için de geçerli olduğunu ifade etmiştir. Her davet edilene icabetin gerektiği şeklindeki ifadesinden açıkça anlaşıldığı kadarıyla icabeti de farz-ı ayn olarak telakki etmektedir. Ona göre sadece icabet yeterli olmayıp oruçlu olmayan davetlinin velimeden yemesi şarttır.⁶³

Davete icabet konusunda Hanefî dışındaki âlimlerin müşterek bir düşünceye sahip olduğu görülmektedir. Açıkça anlaşıldığı kadarıyla Şâfiîler ve Hanbelîler yanında Mâlikîler ve Zâhirîler de vacip görüşünü öne çıkarmıştır. Tabii bütün bu fakihlerin vacibi kifayî ve aynî manada aynı yükümlülükte ve kuvvette gördüğü söylenemez. Velimeye icabet hususundaki görüşler sünnet ve vacip başlığı altında toplanmaktadır. İlgili hadisin davete icabet etmeyenleri “Allah’a ve Rasûlü’ne karşı gelmiştir / عصى الله

⁵⁴Kâsânî, *Bedâi’*, 5/128.

⁵⁵Ebü Muhammed (Ebü’s-Senâ) Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed Aynî, *el-Binâye şerhu’l-Hidâye*, thk. Emin S. Şâban (Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 2000), 12/86.

⁵⁶İbn Abdülber, *el-İstizkâr*, 5/532.

⁵⁷İbn Kudâme, *el-Muğnî*, 10/192.

⁵⁸Kelvezânî, *el-Hidâye*, 410.

⁵⁹Mâverdî, *el-Hâvî*, 9/557. Ayrıca bk. Râfîî, *el-‘Azîz*, 8/345-346; Nevevî, *el-Mecmû’*, 16/394.

⁶⁰Ebü’l-Feth Takıyyüddîn Muhammed b. Alî İbn Dakîkul'îd, *Şerhu’l-İlmâm bi-ehâdîsi’l-ahkâm* (Dımaşk: Dâru’n-Nevâdir, 2009), 2/264.

⁶¹İbn Teymiyye, *Mecmû’u’l-fetâvâ*, 32/206.

⁶²Ebü’l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî İbn Hacer el-Askalânî, *Fethu’l-bârî bi-şerhi Sahîhi’l-Buhârî*, thk. Abdülazîz b. Abdullah b. Bâz vd. (Beyrut: Dâru’l-Ma’rife, 1960), 9/242.

⁶³İbn Hazm, *el-Muhallâ*, 9/23.

”ورسوله” şeklinde nitelendiği dikkate alındığı takdirde herhangi bir mazereti olmayanların katılmasının gerekliliği aşikârdır.

Davete icabetle mükellef olan insanların Müslüman, mükellef ve reşit olması elzendir. Yukarıda geçtiği üzere Hz. Peygamber’in (s.a.v.) oruç tutanları dahi davete icabet etmekle yükümlü kılması icabetin önemini teyit etmektedir. Öte yandan oruçlu iftar ederek yemek yemekle sorumlu tutulmamıştır. Ancak yine de orucunu bozarak iftar etmesinde herhangi bir sakınca görülmemiştir.⁶⁴ Buna rağmen davete katılmamak davet sahibinin kalbini kırabilir. Kanaatimizce davete icabetin vâcip olduğu şeklindeki görüş tercihe şayandır. Çünkü evlilik gibi hadiseler hayatta sık yaşanmayan özel ve önemli halleri ifade eder. Bununla birlikte geçerli bir mazereti olanları asi addetmek doğru olmayacaktır.

Düğün yemeğinin kaç gün verilebileceğiyle ilgili, “*Velîme birinci gün hak/görevdir, ikinci gün maruf/iyiliktir, üçüncü gün ise riyadır.*”⁶⁵ hadisine atıfta bulunan âlimler birinci ve ikinci günler düğün ziyafeti vermenin meşru olduğunu, üçüncü gün ise riyaya bağlı olarak mekruh olabileceğini vurgulamıştır.⁶⁶

2.2.3. Mahzurlu Olan Ziyafete İcabetin Hükümü

Düğün ziyafetine katılmamayı mazur gösterecek hatta gerektirecek kimi durumlar olabilir. “*Allah’a ve Ahiret gününe iman eden hiç kimse şarap içilen sofraya oturmasın!*”⁶⁷ hadisinden hareket eden İslam âlimleri münker fiillerin olduğu, yani masiyet barındıran davetlere katılmayı hoş görmemiştir.⁶⁸ Nitekim İbn Hazm içki içilen sofraya oturulamayacağını açıkça belirtmiştir.⁶⁹ İbn Hacer el-Askalânî mahzurlu olan eğlenceyle şarap gibi haram kılınmış bir içeceğin içildiği durumları ayrı kategoride değerlendirmiştir. Ona göre eğlence bulunan davete katılmak caiz olmakla birlikte katılmamak evladır. Ancak şarap içilen bir ortama katılmayı bu münkeri ortadan kaldırabilme şartına bağlar. Davetli, münkeri iptal edecek kuvvet ve imkândan yoksun ise bu durumda iki görüş olduğunu söyler. Birincisine göre davetli kişi yemeğe katılacaksa şarap içilmesini nehyetmeye çalışır, fakat bu ortama girmemesi daha evladır. İkincisine göre bu ortamda bulunması münkere razı olduğu anlamına gelir, bundan ötürü onları bundan nehyeder eğer vazgeçmezlerse oradan ayrılır.⁷⁰

⁶⁴Şevkânî, *Neylû 'l-evtâr*, 6/214.

⁶⁵Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 33/435; Dârimî, “Eti‘me”, 30; İbn Mâce, “Nikâh”, 26; Ebû Dâvud, “Eti‘me”, 3.

⁶⁶ Nevevî, *el-Mecmû‘*, 16/397; Nevevî, *Ravzatü 't-tâlibîn*, 7/334; İbn Hacer el-Askalânî, *Fethu 'l-bârî*, 9/243; Şevkânî, *Neylû 'l-evtâr*, 6/217.

⁶⁷Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 23/1; Dârimî, “Eşribe”, 4.

⁶⁸Cessâs, *Muhtasaru İhtilâfi 'l- 'ulemâ*, 2/293-294.

⁶⁹İbn Hazm, *el-Muhallâ*, 9/23.

⁷⁰İbn Hacer el-Askalânî, *Fethu 'l-bârî*, 9/250.

Kâsânî meseleye şarkı ve eğlence cihetinden temas eder.⁷¹ Sakıncalı gördüğü şarkı ve eğlencenin bulunduğu davete katılma hususunda davetlileri münkeri değiştirme ihtimali olan ve olmayan âlim şeklinde iki kısımda ele alır. Birinci tür davetli gittiği yerde bir münker bulunduğunu bilmekte ve galip zanna göre onu değiştireceğini ummaktaysa katılmalıdır. Zira kötülüğü değiştirmek farz olduğu gibi icabet sünnetini gözetmek de farzın ikamesi mesabesinde olduğundan terk edilemez. Münkeri değiştiremeyeceğini düşünen davetlinin de katılmasında herhangi bir sakınca yoktur. Çünkü ölü için uygunsuzca dövünme ve elbiseyi parçalama gibi masiyetler barındırdığı halde cenaze merasimine katılma nasıl sakıncalı değilse velimeye katılmak da sakıncalı değildir. Kâsânî temriz sigasıyla⁷² başka ihtimallerden de söz eder. Buna göre davetli âlimin kendisine uyulan muhterem bir imam olması halinde orada bulunmaması evladır. Davetli, âlim değil ise ziyafet mekânına geldiğinde oyun ve şarkı gibi bir münkerin varlığını öğrenirse ister onu değiştirme imkânı olsun ister olmasın icabet etmesi ve ziyafetten yemesinde sakınca yoktur. Bir başka görüşe göre âlim kendisine uyulan bir imam değilse dahi orada oturmamalı ve oradan uzaklaşmalıdır. Zira âlimin bu ortama katılması dinî ve ilmî değerlerin hafife alınması fâsıkların cesaretlendirilmesi anlamına gelir.⁷³ Kâsânî'nin, münkeri değiştiremeyeceğini düşünen davetlinin de katılmasında herhangi bir sakınca yoktur, şeklindeki kaydının Ebu Hanife'nin görüşüne dayandığı görülmektedir. Daha önce Cessâs'ın da zikrettiği gibi Ebu Hanife'ye göre oyun ve eğlencenin olduğu velimeye katılmakta bir sakınca yoktur.⁷⁴

Nevevî de benzer değerlendirmeler yapmıştır.⁷⁵ İbn Kudâme de aynı minvalde görüşler aktarmıştır. Ona göre münkeri değiştirme gücü olan kimse davete katılmalıdır. Çünkü bu durumda münkeri yasaklama ve davete icabet farzını birlikte yerine getirmiş olur.⁷⁶ İbn Kayyim el-Cevziyye (ö. 751/1350) Ahmed b. Hanbel'in (ö. 241/855) görüşü olan cenazedeki münkere rağmen katılım sağlamanın gerekliliğine karşılık velimedeki münkerden ötürü icabet etmemenin gereğini İbn Teymiyye'ye sorduğunu belirtir. İbn Teymiyye cenazeye katılmanın ölünün hakkı olduğunu, dirilerin yapmış olduğu münkerden ötürü katılımın iptal edilemeyeceğini, diğer yandan velimeye davet eden dirilerin hakkı olan icabetin ise bizzat dirilerin münkeri

⁷¹ Şarkı ve müzik eğlencesine üçüncü bölümde temas edilecektir.

⁷² Bir görüşün zayıflığına işaret etmek için kullanılan terimdir.

⁷³Kâsânî, *Bedâi'*, 5/128.

⁷⁴Cessâs, *Muhtasaru İhtilâfi'l- 'ulemâ*, 2/293.

⁷⁵Nevevî, *el-Mecmû'*, 16/402.

⁷⁶İbn Kudâme, *el-Muğnî*, 10/198.

ile sakıt olduğunu söyler.⁷⁷ Emîr es-San'ânî'ye (ö. 1182/1768) göre ise davete icabetin gereği ile münker engeli çatıştığında münkerden kaçınma tercih edilmelidir.⁷⁸

Kanaatimizce davet sahibi üzülse de açık bir münkerin bulunduğu bir velime davetine katılmamak Allah ve Rasûlü'nün hoşnutluğunu kazanma adına önemli bir davranıştır. Özellikle de kötülüklerin anası olan içkinin içildiği davetlerden uzak durmak elzemdir.

2.2.4. Aynı Anda Davet Edilen İki Ziyafete İcabet

Aynı vakitte iki farklı davet olması durumunda nasıl bir tutum sergilenmesi gerektiği noktasında bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Hz. Peygamber bu şekilde bir sorunla alakalı olarak yakın olana icabet edilmesi gerektiğini şöyle ifade etmiştir: “İki davetçi geldiği vakit (evinin) kapısı sana daha yakın olanın davetine icabet et. Çünkü kapısı en yakın olan en yakın komşudur. Eğer (davet eden bu iki kişiden birisi diğerinden) daha önce davet etmişse, ilk davet edenin davetine icabet et.”⁷⁹ Bir başka haberde Hz. Âişe, Rasûlullah'a iki komşusundan hangisine hediye vermesi gerektiğini sorduğunda, O, ev kapısının daha yakın olduğu komşusuna hediye takdim etmesi gerektiğini ifade etmiştir.⁸⁰ İlk hadisin senedindeki bir ravi hakkında cerh ifade eden lafızlar kullanılmıştır.⁸¹ Nitekim İbn Hacer bu hadisin zayıf olduğunu zikretmiştir. İkinci rivayetin Buhari (ö. 256/870) tarafından şahit⁸² olarak zikredildiğini belirterek ilk hadisin hücciyet kazandığını ihsas ettirmiştir.⁸³

3. Düğün Eğlencesi

3.1. Mahiyeti

Düğün merasimi insan yaşamında sevinç ve saadetin yoğun olarak yaşandığı özel zaman dilimlerinden biridir. İslamî esaslara göre meşrû bir düğün eğlencesinin nasıl olması gerektiği önem arz etmektedir. Bu konuya ışık tutacak çeşitli hadisler varit olmuştur.

⁷⁷ İbn Kayyim el-Cevziyye, *İ'lâmu'l-muvakkâ'in 'an Rabbi'l-âlemîn* (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1996), 4/160.

⁷⁸ Ebû İbrâhim Muhammed Emîr es-Sanânî, *Sübülü's-selâm şerhu Bülûğu'l-merâm*, thk. N. el-Elbânî (Riyad: Mektebetü'l-Me'ârif, 2006), 3/425.

⁷⁹ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 38/452; Ebû Dâvud, “Et'ime”, 10.

⁸⁰ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 43/151; Buhârî, “Şufâ”, 3; “Hibe ve Fadluhâ”, 15; “Edeb”, 32.

⁸¹ Şevkânî, *Neylü'l-evtâr*, VI, 215.

⁸² Şahit kavramı hadis edebiyatında, bir veya başka sahabîden benzer muhtevaya sahip ikinci bir hadis nakletmeye denir. Bkz. Abdullah Aydın, *Hadis İstihlâhları Sözlüğü* (İstanbul: İFAV Yayınları, 2011), 291.

⁸³ İbn Hacer el-Askalânî, *et-Telhîsü'l-habîr fî tahrîci ehâdisi'r-Râfi'iyi'l-kebîr* (Riyad: Advâu's-Selef, 2007), 5/2396-2397.

Hız. Peygamber (s.a.v.), Ensarî bir adamla evlenen kadının düğün tertibinde, “*Ey Âişe eğlence yok mu? Zira Ensar eğlenceyi sever.*”⁸⁴ buyurmuştur. Diğer bir hadiste evliliğin ilanı anlamına da gelen def çalma konusunda şöyle buyurmuştur: “*Nikâhı ilan ediniz ve onun üzerine defler çalınız!*”⁸⁵ Def çalmaya ilave olarak şarkının da meşrû olduğunu ihsas ettiren Hz. Peygamber (s.a.v.) bir evlilikte, gelinin kocasına gönderildiğini öğrendikten sonra gelinle beraber şarkı söyleyecek bir kimsenin gönderilip gönderilmediğini sormuştur. Hz. Âişe’nin kimsenin gönderilmediği mukabelesinden sonra, “*Size geldik size geldik, size bize selam olsun.*” şeklinde terennüm edecek birini gönderseydiniz ya demiştir.⁸⁶ Bir diğer rivayete göre Sâbit b. Vedîa ve Karaza b. Ka’b’ düğünde eğlenceye ruhsat verildiğini ifade etmiştir.⁸⁷ İbn Sîrîn’den (ö. 110/729) rivayet edildiğine göre Hz. Ömer (ö. 23/644) bir def sesi veya şarkı işittiğinde bunların ne ile alakalı olduğunu sorar, düğün veya sünnet cevabını alınca itiraz etmezdi.⁸⁸ İlgili rivayetler bağlamında düğün tertibinin şeklinden ziyade onda esas olan şeyin eğlence olduğu anlaşılmaktadır. Eğlence denildiğinde ise ilk akla gelen şeylerden birinin müzikli-müziksiz şarkı olduğu izahtan varestedir.

3.2. Hükmü

Bu bölümde düğün tertibinin mubah olduğu hususunda herhangi bir tartışma bulunmamasından ötürü eğlence çerçevesinde müzik ve şarkının hükmü ele alınacaktır. *Nikâhı ilan ediniz ve onun üzerine defler çalınız* gibi rivayetler yanında “*Haram olan ‘ilişki’ ile helal olan evlilik arasındaki ayırıcı özellik def çalmak ve duyurmaktır.*”⁸⁹ hadisine temas eden İslam âlimleri düğünde def çalarak bir şeyler terennüm etmenin caiz olduğunu söylemişlerdir.⁹⁰ İbn Battâl (ö. 449/1057) düğün ziyafetinde def çalma gibi eğlencenin ulemanın ittifakıyla meşru olduğunu ifade

⁸⁴Buhârî, “Nikâh”, 63.

⁸⁵İbn Mâce, *es-Sünen*, “Nikâh”, 20; Ebû Bekr Ahmed b. Amr Bezzâr, *Müsnedü’l-Bezzâr*, thk. M. Zeynullah-Âdil b. Sa’d (Medine: Mektebetü’l-Ulûm ve’l-Hikem, 1988), 6/171.

⁸⁶İbn Mâce, “Nikâh”, 21; Ebû Ca’fer Ahmed b. Muhammed Tahâvî, *Şerhu Müşkili’l-âsâr*, thk. Şu’ayb el-Arnaût (Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1994), 8/377.

⁸⁷Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef*, thk. Muhammed Avvâme (Dımaşk-Cidde: Dâru’l-Kıble-Müessesetü’l-Ulûmi’l-Kur’ân, 2006), 9/145.

⁸⁸Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes’ûd Begavî, *Şerhu’s-sünne*, thk. Şuayb el-Arnaût-Züheyr eş-Şâviş (Beyrut: el-Mektebetü’l-İslâmî, 1983), 9/49.

⁸⁹Tirmizî, “Nikâh”, 6.

⁹⁰İmrânî, *el-Beyân*, 13/296-297; Nevevî, *el-Mecmû’*, 16/402; İbn Kudâme, *eş-Şerhu’l-kebîr*, 8/121; İbn Kayyim el-Cevziyye, *İ’lâmu’l-muvakkî’in*, 3/113; Zeynüddin b. İbrâhîm İbn Nüceym, *el-Bahru’r-râik şerhu Kenzi’d-dakâik* (Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1997), 8/346; Şevkânî, *Neylü’l-evtâr*, 6/223; Abdulkerim Zeydan, *el-Mufasssal fî ahkâmi’l-mer’e ve’l-beytü’l-müslim fi’ş-şerî’ati’l-İslâmiyye* (Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1993), 4/62.

etmiştir.⁹¹Remlî (ö. 1004/1596) ise *nikâhı ilan ediniz* hadisi bağlamında düğün ve sünnette şarkı söylemenin mendup olduğu görüşünü kaydetmiştir.⁹²

Bilindiği üzere geçmişte ve günümüzde vurmali, üflemeli ve telli olmak üzere pek çok müzik aleti bulunmaktadır. Ancak âlimlerin düğünde müziği defle sınırlı tuttuğu görülmektedir. Aslında düğünden bağımsız olarak yani genel manada şarkı ve müziğin hükmü ayrı bir tartışma konusudur. Literatürde şarkı söyleme ve dinleme konusunda fakihler arasında haram, mekruh ve mubah şeklinde üç farklı görüş olduğu anlaşılmaktadır. Hicaz ehlinin şarkıya cevaz verirken Irak ehlinin ona cevaz vermediği şeklinde kimi ibareler bulunmaktadır.⁹³ İlkesel olarak İslam âlimlerinin çoğunluğu düğünden bağımsız olarak şarkının sakınca barındırdığı fikrinde birleşmektedir.⁹⁴ Def dışındaki müzik aletlerinin kullanılması konusunda da haram, mekruh ve helal şeklinde üç görüş geldiği ifade edilmiştir.⁹⁵ Düğünde diğer müzik aletlerinin kullanılıp kullanılmayacağı ve şarkı meselesi mutlak manada şarkı ve müziğin hükmü konusundaki görüşlerle doğrudan alakalıdır. Ancak bu hususun derinliği ve kapsamı araştırmamızı aşacağından asıl konumuz olan düğün eğlencesiyle devam edelim.⁹⁶

Sakıncalı manalar barındırmayan sözleri terennüm etmek ve dinlemenin nikâhta câiz olduğuna dair başka nakiller de bulunmaktadır. Nitekim hadis kaynaklarında muhtelif bapları yanında “nikâh” bölümünde de zikredilen bir haberde Rasûlullah, Bedir Savaşında şehit olan yakınları için birtakım sözler terennüm eden kızlara mâni olmamıştır. Ne var ki kızlar “*içimizde yarın ne olacağını bilen bir Peygamber var*” şeklinde bir söz terennüm ettiklerinde onları böyle bir söylemden men etmiş ve onlardan, önceki sözleri söylemelerini istemiştir.⁹⁷ Buna göre şarkı sözleri içinde sakıncalı ifadeler bulunmadıkça şarkıların düğünde mubah kabul edileceği aşikârdır. Ancak meşru olmayan ifade ve lafızları barındıran şarkıların caiz olmadığı Rasûlullah’ın kızları susturarak uygun sözler söylemeye teşvikiyle anlaşılmaktadır.

⁹¹İbn Battâl, *Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*, 7/279.

⁹²Muhammed b. Ahmed Şemseddin Remlî, *Nihâyetü'l-muhtâc ilâ şerhi'l-Minhâc* (Beirut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1993), 8/297. Ayrıca bk. Düzenli Pehlül, “Klasik İslâm Kaynaklarında Müzik Tartışmaları”, *Marife: Bilimsel Birikim* 1/2 (2001), 36-38.

⁹³Ebû Ömer İbn Abdurabbih, *el-İkdü'l-ferîd* (Beirut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1983), 7/7. Mâverdî, *el-Hâvî*, 17/188.

⁹⁴Zeydan, *el-Mufasssal*, 4/69-70.

⁹⁵Mâverdî, *el-Hâvî*, 17/191.

⁹⁶Daha detaylı bilgi için bk. Fatih Orhan, *Fıkıh ve Sanat* (Ankara: Fecr Yayınları, 2019), 37-158; Adil Yavuz, “Müzik ile İlgili Hadislerin Sıhhat ve Delâlet Açısından Değerlendirilmesi”, *İSAV'ın 50. Yılına Armağan*, ed. Bedreddin Çetiner (İstanbul: İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, 2020), 199-230.

⁹⁷Buhârî, “megâzî”, 9; “nikâh”, 49; İbn Mâce, “nikâh”, 21; Ebû Dâvud, “edeb”, 58; Tirmizî, “nikâh”, 6

SONUÇ

Evlilik akdi sırasında veya sonrasında tertip edilen düğün merasimi aslında sevinç, mutluluk ve şükrün izharıdır. Bu bağlamda zikredilen hutbe, tebrik, velime ve özellikle düğün eğlencesinin sevinci yansıtan bir içerikte olması gerekir. Buna göre dini anlamda bazı kurallara uyulması önem arz eder. Dini-amelî ahkâmın yok sayıldığı bir merasimin kabul edilemez olduğu izahıtan varestedir. Öte yandan düğün merasiminin matem havasında olması düğünün sevinç ve neşe yönüyle uyumlu değildir.

Düğün bağlamındaki bu meselelerin bilhassa velime ve düğün eğlencesinin şükür, sevinç vb. durumlardan daha başka anlamlar barındırdığı görülmektedir. Çiftlerin evliliğini toplumsal bazda tespit eden bu uygulamalar akdin ilanı sayılmaktadır. Bu ilan hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde akdin meşruluğunu teyit etmektedir. Böylelikle çiftlerin ve çocukların haklarını koruma altına alan ispat vasıtası olan şahitlik, misyonunu etkin bir biçimde yerine getirmiş olur.

Sonuç olarak yerine getirdiği misyon sebebiyle ilanı ifade eden uygulamaların önemi yadsınamaz. Gizli nikâhın, hatta nikâhsız birlikteliklerin yaygınlaşmaya başladığı günümüz dünyasında toplumda pek çok olumsuzlukların çıkması kaçınılmazdır.

KAYNAKÇA / REFERENCE

- Ahmed b. Hanbel, Ahmed b. Muhammed. *el-Müsned*. thk. Şu'ayb el-Arnaût vd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1995-2001.
- Aydınlı, Abdullah. *Hadis İstılahları Sözlüğü*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2011.
- Aynî, Ebû Muhammed (Ebü's-Senâ) Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed. *el-Binâye şerhu'l-Hidâye*. thk. Emin Sâlih Şâban. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2000.
- Azîmâbâdî, Ebü't-Tayyib Muhammed Şemsü'l-Hak. *'Avnu'l-ma'bûd şerhu Süneni Ebî Dâvud*. thk. Abdurrahman Muhammed Osman. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1990.
- Baktır, Mustafa. "Hutbe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/425-428. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd. *Şerhu's-sünne*. thk. Şuayb el-Arnaût-Züheyr eş-Şâvîş. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1983.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyn. *es-Sünenü'l-kübrâ*. thk. Abdulkâdir Atâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2003.
- Bezzâr, Ebû Bekr Ahmed b. Amr. *Müsnedü'l-Bezzâr*. thk. Mahfûzurrahmân Zeynullah-Âdil b. Sa'd. Medine: Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, 1988.
- Bozkurt, Nebi. "Sünnet'te Düğün". *Mehir* 3 (1999), 29-38.
- Buhârî, Muhammed b. İsmâil. *Sahîhu'l-Buhârî*. thk. Mustafa Dîb el-Buğâ. Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1993.
- Buhûtî, Mansûr b. Yunus. *Keşşâfu'l-kınâ' 'an metni'l-İknâ'*. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1983.
- Bulutlu, Yusuf. "İslam Hukuku Açısından Örfî Nikahın Değerlendirilmesi". *Tasavvur: Tekirdağ İlahiyat Dergisi* 8/2 (2022), 843-878.

- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî. *Muhtasarı İhtilâfî'l-‘ulemâ*. thk. Abdullah Nezîr Ahmed. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1995.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî. *Şerhu Muhtasari't-Tahâvî*. thk. İsmetullâh İnâyetullâh Muhammed vd. Beyrut-Medine: Dâru Beşâiri'l-İslâmiyye-Dâru's-Sirâc, 2010.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân. *es-Sünen*. Riyad: Dâru'l-Muğnî, 2000.
- Ebû Dâvud, Süleyman b. el-Eş'as. *es-Sünen*. thk. Şu'ayb el-Arnaût vd. Dimaşk: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009.
- Ebû Yûsuf, Yakûb b. İbrâhim. *Kitâbü'l-Âsâr*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1355.
- Emîr es-Sanânî, Ebû İbrâhim Muhammed. *Sübülü's-selâm şerhu Bülûğu'l-merâm*. thk. Muhammed Nâsirüddîn el-Elbânî. Riyad: Mektebetü'l-Me'ârif, 2006.
- Erdoğan, Mehmet. *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.
- Fîrûzâbâdî, Ebû't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kub. *el-Kâmûsu'l-muhît*. thk. Muhammed Nu'aym el-'Arkasûsî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2005.
- Haccâvî, Ebu'n-Necâ Musa b. Ahmed. *el-İknâ' fî fıkhi'l- Ahmed b. Hanbel*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Haraşî, Ebû Abdullah Muhammed b. Abdullah. *Şerhu'l-Haraşî 'alâ Muhtasari Halîl*. Bulak: Matba'atü'l-Kübra'l-Emîriyye, 1317.
- İbn Abdurabbih, Ebû Ömer. *el-'İkdü'l-ferîd*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1983.
- İbn Abdülber, Ebû Ömer Yûsuf b. Abdillâh. *el-İstizkâr*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2002.
- İbn Battâl, Ebu'l-Hasan Ali b. Halef. *Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2003.
- İbn Dakîkul'îd, Ebû'l-Feth Takıyyüddîn Muhammed b. Alî. *Şerhu'l-İlmâm bi-ehâdîsi'l-ahkâm*. Dimaşk: Dâru'n-Nevâdir, 2009.
- İbn Ebû Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed. *el-Musannef*. thk. Muhammed Avvâme. Dimaşk-Cidde: Dâru'l-Kible-Müessesetü 'Ulûmi'l-Kur'ân, 2006.
- İbn Fâris, Ebu'l-Hüseyn Ahmed. *Mu'cemu mekâyisi'l-lüga*. thk. Muhammed Hârun Abdusselam. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1979.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî. *et-Telhîsü'l-habîr fî tahrîci ehâdîsi'r-Râfi'iyyi'l-kebîr*. Riyad: Advâ'u's-Selef, 2007.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî. *Fethu'l-bârî bi-şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. thk. Abdülazîz b. Abdullah b. Bâz vd. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1960.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed. *el-Muhallâ bi'l-âsâr*. thk. Abdulğaffâr Süleyman el-Bendârî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim. *Sahîhu İbn Hibbân bi-tertîbi İbn Balabân*. thk. Şu'ayb el-Arnaût. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1993.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr. *el-Vâbilü's-sayyib mine'l-kelimi't-tayyib*. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1999.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr. *İğâsetü'l-lehfân min mesâyidi's-şeytân*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1975.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr. *İ'lâmü'l-muvakkî'in 'an Rabbi'l-âlemîn*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1996.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr. *Zâdu'l-me'âd fî hedyi hayri'l-ibâd*. thk. Şuayb el-Arnaût-Abdulkâdir el-Arnâvut. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1994.
- İbn Kudâme, Ebû'l-Ferec Şemsüddîn Abdurrahmân b. Muhammed. *eş-Şerhu'l-kebîr 'alâ metni'l-Mukni'*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1983.
- İbn Kudâme, Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed. *el-Muğnî*. thk. Abdillâh b. Abdulmuhsin Türkî-Adulfettâh Muhammed el-Hulû. Riyad: 'Âlemü'l-Kütüb, ts.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *es-Sünen*. thk. Şu'ayb el-Arnaût vd. Beyrut: Dâru'l-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009.

- İbn Nüceym, Zeynüddîn b. İbrâhîm. *el-Bahru'r-râik şerhu Kenzi'd-dakâik*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.
- İbn Reslân, Ahmed b. Hüseyin. *Şerhu Süneni Ebî Dâvûd*. thk. Y. Kemal vd. Feyyum: Dâru'l-Felâh, 2016
- İbn Rüşd, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed. *el-Beyân ve't-tahsîl*. thk. Muhammed Hacî vd. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1988.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm. *Mecmû'u'l-fetâvâ*. Medine: Mecma'u'l-Meliki Fehd, 2004.
- İbnü'l-Lahhâm, Ebü'l-Hasan Alaeddin Ali b. Muhammed. *el-İhtiyârâtü'l-fıkhiyye min fetâvâ Şeyhi'l-İslâm İbn Teymiyye*. thk. Muhammed Hâmid el-Fakî. Kahire: Matba'atu's-Sünneti'l-Muhammediyye, 1950.
- İmrânî, Ebu'l-Hüseyin. *el-Beyân fî mezhebi'l-İmâmî's-Şâfiî*. Cidde: Dâru'l-Minhâc, 2000.
- Kâsânî, Alâüddîn b. Mes'ûd. *Bedâi'u's-sanâi' fî tertîbi's-şerâi'*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1986.
- Kelvezânî, Ebü'l-Hattâb Mahfûz b. Ahmed. *el-Hidâye 'alâ mezhebi'l-İmâm Ebî Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî*. thk. Abdüllatîf Hamîm-Mâhir Yâsîn el-Fahl. Kuveyt: Müessesetü Garâs, 2004.
- Kirmânî, Ebü Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Yûsuf. *el-Buhârî bi-şerhi'l-Kirmânî*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1981.
- Mâlik b. Enes, Ebü Abdullah. *el-Muvatta'*. thk. Muhammed Fuâd Abdulbâkî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1985.
- Mâverdî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb. *el-Hâvi'l-kebîr*. thk. Ali Muhammed Mu'avviz-Âdil Ahmed Abdulmevcûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1994.
- Mevsilî, Ebü'l-Fazl Mecdüddîn Abdullah b. Mahmûd. *el-İhtiyâr li-ta'lîli'l-Muhtâr*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyin Müslim. *Sahîhu Müslim*. Kahire: Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, 1991.
- Nesâî, Ebü Abdurrahman Ahmed b. Şu'ayb. *es-Sünenü'l-kübrâ*. thk. Hasan A. Şelebî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Nesâî, Ebü Abdurrahman Ahmed b. Şu'ayb. *Sünenü'n-Nesâî*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Nevevî, Ebü Zekerıyyâ Yahyâ b. Şeref. *el-Mecmû' şerhu'l-Mühezzeb*. Mısır: İdâretü't-Tıbbâ'ati'l-Münîriyye, ts.
- Nevevî, Ebü Zekerıyyâ Yahyâ b. Şeref. *Ravzatü't-tâlibîn ve 'umdetü'l-müttakîn*. thk. Züheyr eş-Şâvîş. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1991.
- Nevevî, Ebü Zekerıyyâ b. Şeref. *Sahîhu Müslim bi-şerhi'n-Nevevî*. Mısır: el-Matba'atu'l-Mısriyye, 1929.
- Orhan, Fatih. *Fıkıh ve Sanat*. Ankara: Fecr Yayınları, 2019.
- Pehlül, Düzenli. "Klasik İslâm Kaynaklarında Müzik Tartışmaları". *Marife: Bilimsel Birikim* 1/2 (2001), 27-58.
- Râfiî, Ebu'l-Kâsım. *el-'Azîz şerhu'l-Vecîz*. thk. Ali Muhammed Mu'avviz-Âdil Ahmed Abdulmevcûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.
- Remlî, Muhammed b. Ahmed Şemseddin. *Nihâyetü'l-muhtâc ilâ şerhi'l-Minhâc*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1993.
- Sizgen, İbrahim. "Şâfiî Mezhebine Göre Cuma'nın Vücûb, Sıhhat ve Edâ Şartları". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15/30 (2017), 465-502.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali. *Neylü'l-evtâr şerhu Münteka'l-ahbâr min ahâdîsi seyyidi'l-ehyâr*. thk. İsmâüddin es-Sabâbitî. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1993.
- Şîrâzî, Ebü İshak Cemaleddin İbrâhîm. *el-Mühezzeb fî fıkhi'l-İmâmî's-Şâfiî*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1995.

- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed. *Şerhu Müşkili'l-âsâr*. thk. Şu'ayb el-Arnaût. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1994.
- Tirmizî, Ebû İsa. *Sünenü't-Tirmizî*. Şirketü Mektebeti ve Matba'ati Mustafâ el-Bâbî, 1962.
- Yaran, Rahmi. "Düğün". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 10/15-16. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yavuz, Adil. "Müzik ile İlgili Hadislerin Sıhhat ve Delâlet Açısından Değerlendirilmesi". *İSAV'ın 50. Yılına Armağan*. ed. Bedreddin Çetiner. 199-230. İstanbul: İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, 2020.
- Zebîdî, Ebû'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ. *Tâcü'l-'arûs min cevâhiri'l-Kâmûs*. thk. Komisyon. Kuveyt: et-Türâsü'l-Arabî, 1965.
- Zekeriyâ el-Ensârî, Ebû Yahyâ Zekeriyâ b. Muhammed. *Esne'l-metâlib şerhu Ravzi't-tâlib*. Kahire: Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, 1313.
- Zeydan, Abdulkerim. *el-Mufasssal fî ahkâmi'l-mer'e ve'l-beytü'l-müslim fî ş-şer'ati'l-İslâmiyye*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1993.
- Zeylâî, Ebû Muhammed Fahrüddîn Osmân b. Alî. *Tebyînu'l-hakâik şerhu Kenzi'd-dakâik*. Bulak: Matba'atü'l-Kübra'l-Emîriyye, 13131315.
- Zuhaylî, Vehbe. *el-Fikhu'l-İslâmî ve edilletuh*. Dimaşk: Dâru'l-Fikr, 1985.

Extended Abstract

Marriage Wedding and Some Related Issues According to Islamic Law

In this study, some important issues related to the wedding ceremony are discussed. In this framework, the issues of giving a sermon at the marriage contract, congratulating the marriage, wedding dinner and entertainment are explored. The sermon given at the nikah contract is called dhikr. Congratulating the couples is of great importance in order to share their joy. Congratulation is also a prayer and a sign of goodwill. It is the duty of the groom's side to give a wedding meal, which is a sign of gratitude. The type and quality of the wedding meal may vary according to the financial situation of the groom. It is the right of the host to honour the invitation to a meal. At the point of entertainment, songs and music were emphasised. It is considered mustahabb to play the tambourine at a wedding and to sing words that are not objectionable. Issues such as the rukun and conditions of the marriage contract are excluded from the scope.

In this study, many works were thematically reviewed by using qualitative research method. The information and findings were transferred to writing in harmony. E-books, articles, etc. are among the used works. It should be noted that new studies on the subject are limited. Wedding dinner, entertainment, etc. information about each subject was given first. The relevant verses and hadiths are quoted, and then the opinions on the ruling on this issue are discussed. Finally, evaluation and preference are made.

A wedding is a ceremony that takes place during or after a marriage contract. The form and content of the wedding ceremony varies. Many factors such as time, place, customs and culture have been effective in a wedding ceremony. The issue of how the entertainment of the wedding should be is discussed in various environments. In our society, there are various wedding ceremonies in terms of their permissibility and licitness. In some environments, the wedding ceremony has a mourning atmosphere. These weddings, which

resemble a funeral atmosphere more than entertainment, are not prohibited. However, it cannot be said that these ceremonies fully reflect the wedding atmosphere. In some weddings where the halal and haram limits of Islamic law are not observed, unfavourable environments are created. These drawbacks can sometimes be severe. In this respect, it is important to determine a wedding ceremony in accordance with the rules of Islamic law. This study has been prepared to shed light on this problem. Our main aim is to clarify the legal aspects of the wedding ceremony within the framework of the relevant issues.

The sermon, congratulations on the marriage, the wedding meal and entertainment are generally considered mustahabb. There are also scholars who hold that it is wajib to give a wedding meal and to attend a dinner party. I would like to say that these scholars have a point, especially with regard to attending the invitation. It is valuable in terms of unity and solidarity for those who are invited to participate in the joy of marriage, which is not common in life. These issues played an important role in legitimising the marriage contract at a broad social level. Thus, the institution of witnessing, which is one of the conditions for the validity of the marriage contract, fulfilled its function more effectively.

Keywords: Islamic Law, Marriage, Wedding, Greeting, Entertainment, Announcement.